

**1957. évi IV. törvény
az államigazgatási eljárás általános szabályairól**

**I. fejezet
Alapvető rendelkezések
A törvény célja**

1. § Ennek a törvénynek az a célja, hogy a közigazgatási szervek hatósági eljárásának szabályozásával elősegítse az államigazgatási feladatok eredményes ellátását.

Alapelvek

2. § (1) A közigazgatási szervek eljárásukban következetesen érvényre juttatják a törvényességet, demokratizmust és humanizmust.

(2) A közigazgatási szervek előmozdítják a jogok érvényesülését és a köteleességek teljesítését, az állampolgári fegyelem megszilárdítását.

(3) (hatályon kívül helyezett rendelkezés)

(4) A közigazgatási szervek feladataikat a lakosság tevékeny közreműködésével látják el. Az államigazgatási eljárás a hatóság, az ügyfelek, továbbá az eljárásban részt vevő más szervek és személyek hatékony együttműködésére épül.

(5) Az államigazgatási eljárásban mind a magyar, mind a külföldi ügyfelek a törvény előtt teljes egyenlőséget élveznek, és ügyeiket minden megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni. Az államigazgatási eljárásban anyanyelvét szóban és írásban mindenki használhatja. A magyar nyelv ismeretének hiánya miatt senkit nem érhet hátrány.

(6) Az ügyfelet az államigazgatási eljárásban megilleti a nyilatkozattétel és a jogorvoslat joga, köteles viszont legjobb tudomása szerint, jóhiszeműen közreműködni. Mindezek érdekében az eljáró szerv az ügyfelet jogairól és kötelességeiről tájékoztatja.

(7) A közigazgatási szervek feladataikat gyors és egyszerű eljárással teljesítik.

A törvény hatálya

3. § (1) A közigazgatási szerv eljárása során államigazgatási ügyben e törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) Törvény, törvényerejű rendelet vagy kormányrendelet a közigazgatási szerveken kívül államigazgatási ügy intézésére más szervet is feljogosíthat, amely az ügyben e törvény szerint jár el.

(3) E törvény alkalmazása szempontjából államigazgatási ügy minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási szerv az ügyfelet érintő jogot vagy köteleességet állapít meg, adatot igazol, nyilvántartást vezet, vagy hatósági ellenőrzést végez.

(4) Ügyfél az a magánszemély, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezet, amelynek jogát vagy jogos érdekét az ügy érinti. Az ügyfél jogai megilletik azt a szervet, amelynek feladatkörét az ügy érinti.

(5) A közigazgatási szerv a nem magyar ügyfél államigazgatási ügyében - ha nemzetközi szerződés vagy jogszabály másként nem rendelkezik - e törvény szerint jár el.

(6) Ezt a törvényt akkor kell alkalmazni, ha jogszabály másként nem rendelkezik, a következő ágazatokhoz tartozó, illetve a következő törvények által meghatározott ügyekben:

- a) honvédelmi,
- b) külkereskedelmi igazgatási,
- c) társadalombiztosítási, családtámogatási,
- d) adó-, jövedéki és vámigazgatási,
- e) iparjogvédelmi,
- f) idegenrendészeti és menedékjogi,
- g) az atomenergia alkalmazása körébe tartozó egyes tevékenységek,
- h) a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról és a versenykorlátozásról szóló törvény,
- i) az árak megállapításáról szóló törvény,
- j) a biztosítóintézetekről és a biztosítási tevékenységről szóló törvény,
- k) a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény,
- l) az értékpapírok forgalomba hozataláról, a befektetési szolgáltatásokról és az értékpapírtőzsdéről szóló törvény,
- m) az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról, az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerekről szóló törvény,
- n) a magánnyugdíjakról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló törvény,
- o) az ingatlan-nyilvántartásról szóló törvény,
- p) az elektronikus aláírásról szóló törvény,
- q) a hírközlésről szóló törvény,
- r) a fizetési, illetve értékpapír-elszámolási rendszerekben történő teljesítés véglegességéről szóló törvény,
- s) a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatások igénybevételéhez kapcsolódó eljárások esetében.

(7) E törvény hatálya a szabálysértési és az állampolgársági eljárásra nem terjed ki.

(8) A (6) és (7) bekezdésben nem említett államigazgatási eljárásokra vonatkozó jogszabályok e törvény rendelkezéseitől csak akkor térhetnek el, ha ezt e törvény megengedi.

II. fejezet

Hatáskör és illetékesség

4. § (1) A közigazgatási szerv a hatáskörébe tartozó ügyben az illetékességi területén köteles eljárni. Ha e köteletségének nem tesz eleget, erre a felettes szerve - kérelemre vagy hivatalból - utasítja.

(2) Ha a közigazgatási szerv a felettes szervének utasítására nyolc napon belül nem hoz érdemi határozatot - a (3) bekezdésben foglaltak kivételével -, a felettes szerv az ügyfél kérelmére az ügyet magához vonja. A felettes szerv az ügyben első fokon jár el, vagy az elsőfokú eljárásra a mulasztóval azonos hatáskörű közigazgatási szervet - azzal egyetértésben - jelöl ki. A kijelölt közigazgatási szerv - ha jogszabály másként nem rendelkezik - harminc napon belül érdemi határozatot hozni köteles.

(3) Adatigazolással, nyilvántartás-vezetéssel, illetőleg hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos közigazgatási ügyekben a mulasztó közigazgatási szerv a felettes szervének az ügyfél kérelme alapján kiadott utasítására tizenöt napon belül köteles eleget tenni kötelezettségének.

(4) Ha a helyi önkormányzat képviselő-testülete, a főpolgármester, a polgármester, a közgyűlés elnöke, a bizottság, a részönkormányzat testülete az önkormányzati hatósági ügyben a határozathozatali kötelezettségét elmulasztotta, az ügyfél kérelmére a megyei (fővárosi) közigazgatási hivatal vezetője felhívja a képviselő-testületet, hogy legközelebbi ülésén, de legkésőbb harminc napon belül határozzon.

(5) Ha nincs felettes szerv, illetőleg a felettes szerv intézkedési vagy eljárási kötelezettségének nem tesz eleget, a megyei (fővárosi) bíróság a fél kérelmére nemperes eljárásban kötelezi a közigazgatási szervet az eljárás lefolytatására.

(6) A közigazgatási és önkormányzati szervtől - a (2) és (4) bekezdésben foglaltak kivételével - a hatáskörébe tartozó ügy nem vonható el.

(7) Az (1), (2), (3) és (5) bekezdésben foglaltakat a fellebbezési eljárásra is alkalmazni kell.

A hatáskör megállapítása

5. § (1) A közigazgatási szerv hatáskörét jogszabály állapítja meg; ebben meg kell határozni azt a szervet, amely az ügyben első fokon eljár.

(2) (hatályon kívül helyezett rendelkezés)

(3) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az ügyben első fokon a legalsóbb fokú szerv jár el.

(4) Ha a bíróság valamely ügyben a hatáskörét vagy ennek hiányát megállapítja, vagy az ügy érdemében határoz, ez a döntés a közigazgatási szervre kötelező.

Az illetékesség megállapítása

6. § (1) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az eljárásra illetékes

a) az a közigazgatási szerv, amelynek területén az ügyfél állandó vagy ideiglenes lakóhelye (székhelye, telephelye) van;

b) ingatlanra (földre, házra, lakásra, más helyiségre stb.) vonatkozó ügyben az a közigazgatási szerv, amelynek területén az ingatlan van;

c) engedélyhez vagy bejelentéshez kötött tevékenységre vonatkozó ügyben az a közigazgatási szerv, amelynek területén a tevékenységet gyakorolják vagy gyakorolni kívánják.

(2) Ha az ügyfél külföldön van vagy tartózkodási helye ismeretlen, az illetékességet az ügyfél utolsó ismert hazai lakóhelye alapján kell megállapítani, ennek hiányában az eljárásra a fővárosi főjegyző illetékes.

(3) Több illetékes közigazgatási szerv közül az jár el, amelynél az eljárás előbb indult meg (megelőzés).

(4) Ha a közigazgatási szerv megállapítja, hogy a megelőzés alapján az ügyben már más közigazgatási szerv eljár, a saját eljárását megszünteti, illetőleg a határozatát visszavonja, és erről a korábban eljáró közigazgatási szervet és az ügyfelet értesíti.

A hatáskör és az illetékesség vizsgálata

7. § (1) A közigazgatási szerv a hatáskörét és az illetékességét az eljárás minden szakaszában hivatalból köteles vizsgálni. Ha azt állapítja meg, hogy az ügyben nincs

hatásköre, vagy nem illetékes, az ügyet haladéktalanul átteszi a hatáskörrel rendelkező illetékes közigazgatási szervhez, és erről az ügyfelet egyidejűleg értesíti.

(2) A közigazgatási szerv - tekintet nélkül a hatáskörére és az illetékességére - köteles megtenni azt az intézkedést, amelynek hiányában a késedelem elháríthatatlan kárral vagy veszéllyel járna. Erről az intézkedésről haladéktalanul értesíteni kell a hatáskörrel rendelkező illetékes közigazgatási szervet, amely az intézkedés fenntartásának szükségességét felülvizsgálja.

Az eljáró közigazgatási szerv kijelölése

8. § (1) Ha ugyanabban az ügyben

a) több közigazgatási szerv állapította meg a hatáskörét vagy az illetékességét,

b) több közigazgatási szerv állapította meg hatáskörének vagy illetékességének hiányát, és emiatt az eljárás nem indulhat meg vagy nem folyik,

c) több illetékes közigazgatási szervnél indult eljárás, és a megelőzés alapján nem lehet eldönteni, hogy melyik közigazgatási szerv jogosult az eljárásra, az érdekelt közigazgatási szervek kötelesek egymás között haladéktalanul megkísérelni a vita eldöntését.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti eljárás nyolc nap alatt nem vezet eredményre, az eljáró közigazgatási szervet a következő szerv jelöli ki:

a) illetékességi összeütközés esetén a legközelebbi közös felettes közigazgatási szerv, ennek hiányában - a működési területén eljáró hatóságok közül - a megyei (fővárosi) közigazgatási hivatal vezetője;

b) hatásköri összeütközés esetén az Alkotmánybíróság.

Eljárás az illetékességi területen kívül

9. § (1) A közigazgatási szerv az illetékességi területén kívül akkor végezhet eljárási cselekményt, ha ezt jogszabály lehetővé teszi.

(2) A fővárosi kerületi közigazgatási szerv, illetőleg a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője, a főváros, illetőleg a megyei jogú város egész területén végezhet eljárási cselekményt.

Megkeresés

10. § A közigazgatási szervtől kapott megkeresésnek minden szerv köteles a saját feladatkörében tizenöt napon belül eleget tenni.

11. § (1) Ha az államigazgatási ügyben más közigazgatási szerv illetékességi területén kell eljárási cselekményt végezni, ennek teljesítésére a hatáskörrel rendelkező illetékes közigazgatási szervet kell megkeresni.

(2) A megkeresett közigazgatási szerv a megkeresés teljesítését csak akkor tagadhatja meg, ha az nem tartozik a hatáskörébe, vagy arra nem illetékes. Ilyenkor a megkeresést haladéktalanul a hatáskörrel rendelkező illetékes szervhez kell áttenni. Erről a megkereső közigazgatási szervet egyidejűleg értesíteni kell.

12. § (1) Ha nemzetközi szerződés vagy jogszabály másként nem rendelkezik, a külföldről érkező megkeresést a külügyminiszter küldi meg az eljárásra jogosult közigazgatási szervnek.

(2) A külföldre irányuló megkeresést, továbbá a külföldi szerv vagy személy megkeresésére, illetőleg kérelmére adott választ - ha nemzetközi szerződés vagy jogszabály másként nem rendelkezik - a hatáskörrel rendelkező miniszter útján a külügyminiszterhez kell felterjeszteni.

(3) A külföldi szerv vagy személy megkeresésének, illetőleg kérelmének teljesítéséről kétség esetén a hatáskörrel rendelkező miniszter a külügyminiszterrel egyetértésben nyilatkozik.

III. fejezet **Az első fokú eljárás** **Az eljárás megindítása**

13. § (1) Az államigazgatási eljárás az ügyfél kérelmére, bejelentésére, nyilatkozatára (a továbbiakban: kérelem) vagy hivatalból indul meg. A felettes szerv a közigazgatási szervet az eljárás megindítására vagy folytatására utasíthatja.

(2) A jogszabályban meghatározott esetben az eljárás megindításáról az ügyfelet értesíteni kell, a nagyszámú érdekeltet érintő eljárás megindítását pedig közhírré kell tenni.

14. § (1) Az ügyfél az eljárás megindítására irányuló kérelmét a határozat jogerőre emelkedéséig visszavonhatja. Ilyenkor a közigazgatási szerv az eljárást megszünteti, kivéve, ha az eljárás hivatalból is megindítható, és a közigazgatási szerv az eljárást folytatja. Az eljárás megszüntetéséről a 13. § (2) bekezdése szerint értesítettek az eljárás folytatásáról pedig az ügyfelet értesíteni kell.

(2) A közigazgatási szerv a hivatalból indított vagy folytatott eljárást - ha a megindításra vagy a folytatásra okot adó körülmény már nem áll fenn - megszünteti, és erről értesíti azokat, akik a 13. § (2) bekezdése szerint az eljárás megindításáról értesültek.

Az elintézési határidő

15. § (1) Az érdemi határozatot a kérelem előterjesztésétől, illetőleg az eljárás hivatalból történt megindításától számított harminc napon belül - kiskorú ügyfél esetében soron kívül, de legkésőbb tizenöt napon belül - kell meghozni. Ennél rövidebb határidőt bármely jogszabály, hosszabbat pedig csak törvény, törvényerejű rendelet vagy kormányrendelet állapíthat meg.

(2) A testületi szerv hatáskörébe tartozó egyedi államigazgatási ügyben az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül, vagy ha ez nem lehetséges, legkésőbb a soron következő testületi ülésen kell határozni.

(3) Ha a felettes szerv a mulasztó közigazgatási szerv helyett azonos hatáskörű másik szervet jelöl ki az eljárásra, az elintézési határidő a kijelölésnek az eljáró szervhez érkezésekor kezdődik.

(4) A felettes szerv eljárása esetén az elintézési határidő az iratoknak a felettes szervhez érkezésekor kezdődik. A közigazgatási szerv a felettes szerve intézkedésének kézhezvételétől számított öt napon belül köteles az iratokat felterjeszteni.

(5) Az eljáró közigazgatási szerv vezetője a határidőt indokolt esetben egy ízben legfeljebb harminc nappal meghosszabbíthatja. Erről - kérelemre indult eljárás esetén - az ügyfelet értesíteni kell.

Kérelem

16. § (1) A közigazgatási szervhez államigazgatási ügyben kérelmet szóban vagy írásban lehet benyújtani. Jogszabály előírhatja, hogy az ügyfél a kérelmét az erre a célra rendszeresített nyomtatványon nyújtsa be, továbbá jogszabály lehetővé teheti a kérelem elektronikus dokumentumban történő benyújtását, erre a célra elektronikus forma rendszeresíthető.

(2) A kérelemhez csatolni kell a jogszabályban előírt mellékletet. Mellékletként az ügyféltől nem lehet olyan adat igazolását kérni, amelyet a közigazgatási szerv jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell [27. § (3) bek.].

(3) A kérelmet tartalma szerint kell elbírálni. A kérelem elintézését nem lehet megtagadni azért, mert elnevezése nem egyezik a tartalmával.

(4) A magánszemély az elsőfokú eljárás megindítására irányuló kérelmét az eljárásra hatáskörrel rendelkező illetékes közigazgatási szervén kívül a lakóhelye vagy munkahelye szerint illetékes jegyzőnél is előterjesztheti.

Jegyzőkönyv

17. § (1) A szóbeli kérelemről, az ügyfél, a tanú, a szakértő meghallgatásáról és a szemle lefolytatásáról - ha az ügyfél kéri, vagy az eljárás érdekében egyébként szükséges -, továbbá a tárgyalásról egyidejűleg jegyzőkönyvet vagy hangfelvételt (a továbbiakban együtt: jegyzőkönyv) kell készíteni.

(2) A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell az eljáró közigazgatási szerv megnevezését, a jegyzőkönyv készítésének helyét és idejét, a meghallgatott személy természetes személyazonosító adatait és lakcímét, a jogokra és kötelezettségekre való figyelmeztetést, továbbá az ügyre vonatkozó lényeges nyilatkozatokat és megállapításokat, végül - írásban készült jegyzőkönyv esetén - a meghallgatott személy, a köztisztviselő és a jegyzőkönyvvezető aláírását.

(3) A szóbeli kérelemről nem kell jegyzőkönyvet készíteni, ha a közigazgatási szerv a kérelmet azonnal teljesíti, és az ügy elintézésére vonatkozó szabályok szerint elegendő a teljesítést az iratra feljegyezni vagy a nyilvántartásba bevezetni.

(4) Az (1) bekezdésben felsorolt eljárási cselekményekről feljegyzést kell készíteni, ha jegyzőkönyv nem készül. A feljegyzés a (2) bekezdésben meghatározott adatokat és a nyilatkozatok lényegét tartalmazza.

Képviselő

18. § (1) Ha nem írja elő jogszabály az ügyfél személyes eljárását, helyette törvényes képviselője vagy meghatalmazottja is eljárhat.

(2) Ha az ügyfél nem személyesen jár el, a közigazgatási szerv az eljáró személy képviselői jogosultságát megvizsgálhatja. Jogszabály a képviselői jogosultság igazolását meghatározott formához kötheti.

(3) A közigazgatási szerv visszautasítja az olyan meghatalmazott eljárását, aki az ügyben a képviselőt ellátására nem alkalmas, vagy aki a jogosultságát nem igazolja.

(4) Az olyan ügyfél részére, aki ismeretlen helyen tartózkodik, vagy nem tud az ügyben önállóan eljárni - ha nincs törvényes képviselője vagy meghatalmazottja -, a gyámhatóság ügygondnokot rendel ki.

(5) Az iratokat az ügyfél részére, ha pedig törvényes képviselője, ügygondnoka vagy írásban meghatalmazott képviselője van, ezek részére kell kézbesíteni; az idézés kézbesítése azonban a megidézett részére történik, képviselője egyidejű értesítésével.

Kizárás

19. § (1) A köztisztviselő a saját ügyének elintézésében nem vehet részt.

(2) A felsőbb fokú érdemi döntésben nem vehet részt az a köztisztviselő, aki a határozat meghozatalában alsóbb fokon részt vett, valamint az, aki az ügyben tanúvallomást tett, vagy szakértőként járt el.

(3) Az eljárásban nem vehet részt köztisztviselőként az, akitől az ügy tárgyilagos megítélése nem várható el.

(4) A köztisztviselő a közigazgatási szerv vezetőjének köteles bejelenteni, ha vele szemben kizárási ok áll fenn. A kizárási okot az ügyfél is bejelentheti. A kizárás kérdésében a közigazgatási szerv vezetője határoz, és egyben kijelöli az ügy intézőjét.

(5) Ha a kizárási ok a közigazgatási szerv vezetőjével, illetőleg a polgármesterrel, a főpolgármesterrel, a jegyzővel, a fővárosi főjegyzővel, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetőjével vagy a polgármesteri hivatal köztisztviselőjével szemben merül fel, az ügyben - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - a felettes szerv által kijelölt köztisztviselő vagy hatóság jár el.

(6) A közigazgatási szerv a saját ügyének elintézésében nem vehet részt. Az eljáró szerv kijelölésére az (5) bekezdés irányadó.

(7) Az államigazgatási ügyben eljáró testület tagjával és vezetőjével szemben a kizárás szabályait megfelelően alkalmazni kell.

(8) A fővárosi, megyei közigazgatási hivatal vezetője a kizárási ok bejelentése nélkül is kijelöli azokat a jegyzőket, akik az önkényesen elfoglalt önkormányzati tulajdonú lakás kiürítése iránti kérelmek alapján eljárnak.

A szakhatóság közreműködése

20. § Jogszabály elrendelheti, hogy a határozat meghozatala előtt más közigazgatási szerv (a továbbiakban: szakhatóság) előzetes hozzájárulását kell beszerezni. A szakhatóságot - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az ügyben érdemi döntésre jogosult közigazgatási szerv keresi meg.

21. § (1) A szakhatóság a megkeresést - ha jogszabály másként nem rendelkezik - tizenöt napon belül köteles teljesíteni. A teljesítésre megfelelő határnap is megállapítható.

(2) Ha a szakhatóság az előírt határidőn belül, illetőleg a határnapon nem nyilatkozik, hozzájárulását megadottnak kell tekinteni, kivéve ha a határnapon a nyilatkozattételre további nyolc napot kért.

Idézés

22. § (1) Azt, akinek személyes meghallgatása az eljárás során szükséges, a közigazgatási szerv arra kötelezheti, hogy előtte vagy a megjelölt helyen jelenjen meg; erre a közigazgatási szerv határnapot vagy határidőt jelöl meg. Az ügyfél nem kötelezhető megjelenésre az általa kezdeményezett eljárásban.

(2) Az idézést általában úgy kell közölni, hogy azt az idézett a meghallgatását megelőzően legalább öt nappal megkapja, és a megjelenés őt a munkájában lehetőleg ne akadályozza.

23. § (1) Az idézésben meg kell jelölni, hogy a közigazgatási szerv az idézett személyt milyen ügyben és milyen minőségben (ügyfélként, tanúként stb.) kívánja meghallgatni. Az idézett személyt figyelmeztetni kell a megjelenés elmulasztásának következményeire.

(2) Idézni írásban vagy távbeszélőn lehet. A távbeszélőn történő idézésről feljegyzést kell készíteni.

(3) Az írásbeli idézéssel azonos hatályú, ha az eljárás során jelenlevő személyt a köztisztviselő más időpontra való megjelenésre kötelezi, ezt az iratra feljegyzi, és a megidézettel aláírhatja.

(4) A közigazgatási szerv a székhelyén kívül lakó vagy tartózkodó magánszemélyt a székhelyére csak akkor idézheti, ha ezt jogszabály írja elő, vagy azt a személy maga kéri, valamint ha az eljáró közigazgatási szerv székhelyét a meghallgatni kívánt személy előnyösebben érheti el, mint azt a legalsóbb fokú közigazgatási szervet, amelynek székhelyén lakik vagy tartózkodik; egyébként az utóbbi közigazgatási szervet kell megkeresnie a személy meghallgatása végett.

(5) A fővárosban működő közigazgatási szerv, illetőleg a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője a főváros, illetőleg a megyei jogú város egész területéről idézhet.

(6) A fegyveres erők, a fegyveres testületek és a rendészeti szervek tagját az illetékes parancsnokság útján írásban kell idézni.

24. § (1) Az idézett személy az idézésnek köteles eleget tenni.

(2) Ha az idézett személy az idézésnek nem tesz eleget, vagy meghallgatása előtt az eljárás helyéről engedély nélkül eltávozik, és távolmaradását vagy eltávozását megfelelően nem igazolja, ezer forintig terjedő bírsággal sújtható.

(3) Ha az idézett személy ismételt idézésre sem jelenik meg, és távolmaradását nem menti ki, a rendőrség útján elővezetethető. Az elővezetés foganatosításához - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az ügyész jóváhagyása szükséges. A jóváhagyást az eljáró közigazgatási szerv vezetője kérheti.

(4) A fegyveres erők, a fegyveres testületek és a rendészeti szervek tagjának elővezetése céljából az illetékes parancsnokságot kell megkeresni.

(5) Ha az idézett személy a távolmaradásának vagy eltávozásának menthető indokát igazolja, a bírságot megállapító és az elővezetést elrendelő határozatot vissza kell vonni.

(6) Azonnali megjelenésre szóló vagy távbeszélőn történő idézés esetén a meg nem jelent személlyel szemben nem szabad bírságot kiszabni vagy elővezetést elrendelni.

(7) Ha jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezet képviselője az idézésre nem jelent meg, és a képviselő nevét a jogi személy (más

szervezet) vezetője felhívásra nem közli, a vezető ezer forintig terjedő bírsággal sújtható.

Értesítés

25. § Ha az ügyfél a 22. § (1) bekezdése alapján nem idézhető, vagy a közigazgatási szerv az ügyfél megidézését nem tartja szükségesnek, köteles az ügyfelet a tanú és a szakértő meghallgatásáról, a szemléről és a tárgyalásról azzal a tájékoztatással értesíteni, hogy a meghallgatáson (szemlén, tárgyaláson) részt vehet, de megjelenése nem kötelező.

A tényállás tisztázása

26. § (1) A közigazgatási szerv köteles a határozathozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez a rendelkezésre álló adatok nem elegendők, hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le.

(2) A közigazgatási szerv által hivatalosan ismert és a köztudomású tényeket nem kell bizonyítani.

(3) Bizonyítási eszközök különösen: az ügyfél nyilatkozata, az irat, a tanúvallomás, a szemle és a szakértői vélemény.

(4) A közigazgatási szerv a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli, és az ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást.

Az ügyfél nyilatkozata

27. § (1) Az ügyfélnek joga van ahhoz, hogy az eljárás során írásban vagy szóban nyilatkozatot tegyen, vagy a nyilatkozattételt megtagadja. Ha az ügyfél nem nyilatkozik, vagy a kért adatot nem közli, a közigazgatási szerv a rendelkezésére álló adatok alapján dönt, vagy az eljárást megszünteti. Erre az ügyfelet figyelmeztetni kell.

(2) A köztisztviselő köteles az ügyfelet meghallgatása előtt a szükséges tájékoztatással ellátni, továbbá jogaira és kötelességeire figyelmeztetni. A közigazgatási szerv az eljárás során gondoskodik arról, hogy az ügyfelet a jogszabályok ismeretének hiánya miatt ne érje hátrány.

(3) A közigazgatási szerv nem hívhatja fel az ügyfelet olyan adat közlésére, amelyet a közigazgatási szerv jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell. Ezt a szabályt kell alkalmazni a polgármester, a főpolgármester, a jegyző, a főjegyző, a polgármesteri hivatal köztisztviselőjének eljárásában a polgármesteri hivatalnál jogszabállyal rendszeresített nyilvántartások adatai tekintetében.

(4) Az az ügyfél vagy képviselője, aki rosszhiszeműen az ügy szempontjából jelentős valótlan tényt állít, ötezer forintig terjedő bírsággal sújtható. A bírságot megállapító határozat visszavonható, ha az ügyfél a tényállításának valótlanosságát feltárja.

Irat

28. § (1) A közigazgatási szerv a tényállás megállapítása céljából az ügyfelet okirat vagy más irat bemutatására hívhatja fel, illetőleg ennek érdekében más szervet megkereshet (10. §).

(2) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az aránytalanul nehezen beszerezhető irat helyett az ügyfél a bizonyítani kívánt tényről nyilatkozatot tehet.

(3) Az iratra vonatkozó rendelkezések irányadók minden olyan tárgyra, amely - általában műszaki vagy vegyi úton - adatokat rögzít (fénykép, film-, hangfelvétel, mágneslap, mágnesszalag, elektronikus dokumentum stb.).

Tanú

29. § (1) Az ügyre vonatkozó tény tanúval is bizonyítható.

(2) A tanúként megidézett személy köteles a meghallgatása végett megjelenni és - a (3) bekezdés *b)* pontjában, továbbá a (4) és (5) bekezdésben meghatározott kivétellel - tanúvallomást tenni.

(3) Tanúként nem hallgatható meg

a) az, akitől bizonyítékként értékelhető vallomás nem várható,

b) államtitoknak, szolgálati titoknak vagy hivatásbeli titoknak minősülő tényről az, aki a titoktartás alól - az arra jogosított szervtől vagy személytől - nem kapott felmentést.

(4) A tanúvallomás megtagadható, ha a tanú az ügyfelek valamelyikének hozzátartozója.

(5) A tanúvallomás megtagadható az olyan kérdésben, amelyben vallomásával a tanú saját magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná.

30. § (1) A meghallgatás kezdetén meg kell állapítani a tanú személyazonosságát. A tanúnak nyilatkoznia kell arról, hogy az ügyfelekkel milyen viszonyban van, nem elfogult-e. A tanút figyelmeztetni kell jogaira, kötelelességeire és a hamis tanúzás következményeire.

(2) A még meg nem hallgatott tanú általában nem lehet jelen az ügyfél és más tanú meghallgatásakor.

(3) Ha a közigazgatási szerv a tanút tárgyaláson kívül hallgatja meg, a meghallgatásra a tárgyalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Szemle

31. § (1) A tényállás tisztázására szemle rendelhető el. Ennek megtartása során

a) a szemletárgy birtokosa a szemletárgy felmutatására kötelezhető,

b) helyszíni szemle tartható.

(2) Ha a szemle eredményét az érdekeltek előzetes idézése vagy értesítése veszélyeztetné, a szemle elrendelését megkezdése előtt szóban kell közölni.

(3) A szemletárgy birtokosa a szemletárgy felmutatását megtagadhatja, ha őt a szemletárgyra vonatkozóan titoktartás [29. § (3) bek. *b)* pont] kötelezi, és ez alól nem kapott felmentést.

Szakértő

32. § (1) Szakértőt kell meghallgatni, ha az ügyben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, vagy jogszabály írja elő a szakértő meghallgatását.

(2) Szakértőként az eljáró közigazgatási szerv megfelelő szakértelemmel rendelkező dolgozóját kell az eljárásba bevonni, vagy a jogszabályban meghatározott szervet kell megkeresni. Ha az eljáró közigazgatási szervnek a szakkérdés eldöntéséhez szükséges szakértelemmel rendelkező dolgozója nincs, más szervet vagy szakértő testületet kell megkeresnie. Szakértőként - indokolt esetben - szakértelemmel rendelkező személy közvetlenül is kirendelhető. A szakértő személyére az ügyfél is tehet javaslatot.

(3) Az ügyfél kérelmére a közigazgatási szerv a kirendelt szakértőn kívül - akár véleményének előterjesztése előtt, akár az után - más szakértőt is kirendelhet, feltéve, hogy a szakértő költségét az ügyfél előlegezi és viseli.

33. § (1) Szakértőként nem járhat el az, akivel szemben a köztisztviselőre vonatkozó kizárási ok (19. §) áll fenn, aki tanúként nem hallgatható meg, vagy aki a tanúságtételt megtagadhatja [29. § (3)-(4) bek.].

(2) A szakértővel közölni kell mindazokat az adatokat, amelyekre feladatának teljesítéséhez szüksége van. Evégből a szakértő az ügy iratait megtekintheti, az ügyfél és a tanú meghallgatásánál, a tárgyaláson és a szemlén jelen lehet, az ügyfélhez, a tanúhoz kérdéseket intézhet. Jogszabály alapján az ügyfél a szakértői vizsgálatban való közreműködésre kötelezhető.

(3) A szakértőt a véleményadás előtt figyelmeztetni kell a hamis véleményadás következményeire.

(4) Ha a közigazgatási szerv a szakértőt tárgyaláson kívül hallgatja meg, a meghallgatásra a tárgyalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Tolmács

34. § (1) Idegen nyelv használata esetén - ha azt a köztisztviselő nem beszéli - tolmácsot kell alkalmazni.

(2) Ha az államigazgatási eljárásban siket, néma vagy siketnéma személy vesz részt, tolmácsot kell alkalmazni.

(3) A tolmácsra megfelelően irányadók a szakértőre vonatkozó rendelkezések.

A tanúzás és a szakértői közreműködés megtagadásának, valamint a szemle akadályozásának következménye

35. § (1) A tanú, a szakértő és a szemletárgy birtokosa, ha a vallomástételt, a közreműködést és véleménynyilvánítást, illetőleg a szemletárgy felmutatását a következményekre történt figyelmeztetés után elfogadható ok nélkül megtagadja, ezer forintig terjedő bírsággal sújtható.

(2) A bírságot megállapító határozatot vissza lehet vonni, ha a megtagadást követően a tanú vallomást tesz, a szakértő teljesíti feladatát, illetőleg a szemletárgy birtokosa eleget tesz kötelességének.

(3) A helyszíni szemlét akadályozó vagy a szakértői vizsgálatban való közreműködést megtagadó személy bírságolására az (1) és (2) bekezdés irányadó. Törvény, törvényerejű rendelet vagy kormányrendelet más kényszerítő intézkedés alkalmazását is megengedheti.

Tárgyalás

36. § (1) A közigazgatási szerv tárgyalást tart, ha ezt jogszabály előírja, vagy a tényállás tisztázásához szükség van az eljárásban részt vevő személyek együttes meghallgatására.

(2) A tárgyaláson a közigazgatási szerv meghallgatja az ügyfelet, a tanút, a szakértőt, és megismeri a szemletárgyat.

(3) Az ügyfél és képviselője a tárgyaláson elhangzottakra észrevételt tehet, a meghallgatott személyhez kérdést intézhet, és más személy meghallgatását vagy más bizonyíték beszerzését indítványozhatja.

(4) Azt, aki a tárgyalás rendjét zavarja, a tárgyalás vezetője rendretasítja, ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetén kiutasítja, továbbá ezer forintig terjedő bírsággal sújtja, a fegyveres erők, a fegyveres testületek és a rendészeti szervek tagjával szemben pedig, ha a bírság kiszabását elégtelennek tartja, fegyelmi eljárást kezdeményez.

Az eljárás felfüggesztése

37. § (1) Ha az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik, a közigazgatási szerv az eljárást felfüggeszti. Ha a más szerv előtti eljárás megindítására az ügyfél jogosult, erre megfelelő határidő kitűzése mellett fel kell hívni. Ha az ügyfél a felhívásnak nem tesz eleget, a közigazgatási szerv az eljárást megszünteti, vagy a rendelkezésre álló adatok alapján dönt.

(2) A felfüggesztés tartama az elintézési határidőkbe (15. §) nem számít be.

(3) A felfüggesztést elrendelő határozat ellen fellebbezésnek van helye.

Egyezség

38. § (1) Ha a jogszabály elrendeli, vagy az ügy természete megengedi, a közigazgatási szervnek a döntés előtt meg kell kísérelnie egyezség létrehozását.

(2) Ha az egyezség megfelel a jogszabálynak, és nem sérti a felek vagy mások jogos érdekét, a közigazgatási szerv az egyezséget jóváhagyja, illetőleg határozatba foglalja; ellenkező esetben az eljárást folytatja.

A határidő számítása

39. § (1) A napokban megállapított határidőbe a közlés, a kézbesítés, a hirdetmény kifüggesztésének és levételének napja, valamint a szakhatóság eljárásának időtartama (21. §) nem számít be.

(2) Ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen a közigazgatási szervnél a munka szünetel, a határidő a legközelebbi munkanapon jár le.

(3) A postán küldött beadvány előterjesztési ideje a postára adás napja.

(4) A határidőt kétség esetén megtartottnak kell tekinteni.

Igazolás

40. § (1) Aki a határnapon nem jelent meg, vagy a határidőt elmulasztotta, az eljáró szervnél igazolási kérelmet terjeszthet elő. Az igazolási kérelemről az a közigazgatási szerv dönt, amelynek eljárása során a mulasztás történt.

(2) Az igazolási kérelmet az elmulasztott határnaptól, illetőleg az elmulasztott határidő utolsó napjától számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni. Ha a mulasztás az ügyfélnek később jutott tudomására, vagy az akadály később szűnt meg, a határidő a tudomásra jutástól, illetőleg az akadály megszűnésétől kezdődik.

(3) Az elmulasztott határnaptól, illetőleg az elmulasztott határidő utolsó napjától számított hat hónapon túl igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni.

(4) Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelemmel egy időben pótolni kell az elmulasztott cselekményt is.

(5) Ha a közigazgatási szerv az igazolási kérelemnek helyt ad, az eljárást folytatja, és - az eljárás eredményétől függően - korábbi határozatát hatályában fenntartja, módosítja vagy visszavonja.

(6) Az igazolási kérelmet elutasító határozat ellen fellebbezni csak akkor lehet, ha a kérelem fellebbezési határidő elmulasztásának igazolására irányul.

Az iratokba való betekintés

41. § (1) Az ügyfél és képviselője az eljárás során keletkezett iratokba betekinthet, és azokról másolatot készíthet.

(2) A közigazgatási szerv az ügyfélen és képviselőjén kívül más személynek (szerv képviselőjének) is megengedi az iratokba való betekintést vagy másolat készítését, ha igazolja, hogy az iratok tartalmának ismerete jogának érvényesítése vagy feladatának teljesítése céljából szükséges.

(3) Nem lehet betekinteni a tanácskozásról és szavazásról készített jegyzőkönyvbe, a határozatok tervezetbe és azokba az iratokba, amelyek államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmaznak. Szolgálati titok címén nem lehet kizárni az olyan iratba való betekintést vagy arról másolat készítését, amelyen az érdemi határozat alapul.

IV. fejezet

A közigazgatási szerv határozata

A határozat alakja és tartalma

42. § (1) A közigazgatási szerv mind az ügy érdekében, mind az eljárás során eldöntendő kérdésekben határozatot hoz.

(2) Az ügyfél kérelmére indult eljárásban - jogszabályban meghatározott esetben - a kérelemnek helyt adó határozathoz fűződő jogkövetkezményeket kell alkalmazni akkor is, ha a közigazgatási szerv az előírt határidőn belül a kérelem teljesítését nem tagadta meg.

43. § (1) A határozatnak tartalmaznia kell:

a) az eljáró közigazgatási szerv megnevezését, az ügyfél nevét és lakóhelyét (székhelyét), az ügy számát, tárgyának és ügyintézőjének megjelölését,

b) a rendelkező részben a közigazgatási szerv döntését, továbbá a fellebbezés és a bírósági felülvizsgálat lehetőségéről való tájékoztatást,

c) az indokolásban a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat; az ügyfél által felajánlott, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait; az eljárás szakhatóságok megnevezését és azokat a jogszabályokat, amelyek alapján a közigazgatási szerv a határozatot hozta,

d) a határozat hozatalának helyét és idejét, a határozat aláírójának nevét, hivatali beosztását és a közigazgatási szerv bélyegzőlenyomatát.

(2) Ellenérdekű ügyfél hiányában a kérelemnek helyt adó első fokú határozat, továbbá az egyezséget tartalmazó vagy jóváhagyó határozat indokolása és a kérelemnek helyt adó első fokú határozatban a jogorvoslatról való tájékoztatás is mellőzhető.

(3) A határozatot külön íven kell megszövegezni, illetőleg jegyzőkönyvbe kell foglalni, vagy az ügyírára kell feljegyezni. Külön íven kell megszövegezni a határozatot, ha azt kézbesítés útján közlik, vagy ha az ügyfél kérelmére a kihirdetett határozatot neki megküldik.

(4) A jegyzőkönyvbe foglalt vagy az ügyírára feljegyzett határozatban nem kell feltüntetni az (1) bekezdés a) és d) pontjában foglalt adatokat, ha azok az iratból kitűnnek.

(5) Jogszabály elrendelheti, hogy a közigazgatási szerv határozatát - beleértve az 50-53. §-ban foglaltakat is - az erre a célra rendszeresített okiraton adja ki, illetőleg lehetővé teheti, hogy elektronikus dokumentumba foglalja.

44. § (1) Ha a határozat kötelezést tartalmaz, a teljesítésre határidőt vagy határnapot kell megállapítani.

(2) A határozatban részletekben történő teljesítést is meg lehet állapítani.

A határozat közlése

45. § (1) A határozatot kézbesítés útján kell közölni, a jelen levő ügyféllel azonban - ha jogszabály nem zárja ki - kihirdetés útján is közölni lehet. Jogszabály lehetővé teheti a határozat - beleértve az 50-53. §-ban foglaltakat is - elektronikus dokumentumban történő kézbesítését.

(2) Ha jogszabály elrendeli, a közlés közszemlére (közhírré) tétel útján történik.

(3) Közveszély, életveszély, jelentős vagy helyrehozhatatlan kár veszélye esetében a határozatot távközlési eszköz útján is közölni lehet. A közlés időpontját az írára fel kell jegyezni.

(4) A határozatot meg kell küldeni vagy arról tájékoztatást kell adni a jogszabályban meghatározott szervnek (személynek), valamint az ügyben eljáró szakhatóságnak.

46. § (1) A határozat kihirdetését jegyzőkönyvbe kell foglalni.

(2) A kihirdetett határozatot az ügyfélnek - ha kéri - nyolc napon belül meg kell küldeni.

47. § (1) A határozat közlésének napja az a nap, amelyen azt kézbesítették, kihirdették, a közszemlére tett iratot levették, illetőleg a határozatot távközlési eszköz útján közölték.

(2) A közszemlére tett iraton mind a kifüggesztés, mind a levétel napját fel kell tüntetni.

A határozat kijavítása és kiegészítése

48. § (1) A közigazgatási szerv a határozatot név-, szám- vagy számítási hiba és más hasonló elírás esetén - a szükséghez képest az ügyfél meghallgatása után - kijavíthatja vagy kicserélheti.

(2) A közigazgatási szerv hivatalból vagy az ügyfél kérelmére a határozatot kiegészítheti, ha az ügy érdeméhez tartozó kérdésben nem határozott. A kiegészítés a határozat egyéb rendelkezéseit nem érintheti.

(3) A kijavítást és a kiegészítést az alaphatározat eredeti példányára és lehetőleg kiadmányaira is fel kell jegyezni, és az alaphatározatra előírt módon az ügyféllel közölni kell.

(4) Nincs helye a határozat kiegészítésének, ha ez jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene.

V. fejezet

Hatósági bizonyítvány, igazolvány és nyilvántartás

49. § (1) E törvény rendelkezéseit az e fejezet szerinti eljárásban az itt szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A közigazgatási szerv által valamely tény vagy állapot igazolására kiállított okiratot, a tény vagy állapot más hasonló módon történő igazolását, valamint a hatósági nyilvántartásba történt bejegyzést határozatnak kell tekinteni.

(3) A hatósági bizonyítvány és a hatósági igazolvány kiadásának megtagadásáról, valamint a hatósági nyilvántartásba való bejegyzés (módosítás, törlés) megtagadásáról a közigazgatási szerv határozatot hoz.

Hatósági bizonyítvány

50. § (1) A közigazgatási szerv tény, állapot vagy egyéb adat (a továbbiakban: adat) igazolására hatósági bizonyítványt ad ki.

(2) A hatósági bizonyítvány kiadására - a 6. §-ban felsoroltakon felül - az a közigazgatási szerv is illetékes,

a) amelynek területén a bizonyítandó tény bekövetkezett, illetőleg az állapot tartott vagy megszűnt,

b) amelynek területén a bizonyítással kapcsolatos dolog van, vagy a bizonyítani kívánt időszakban volt,

c) amelynek nyilvántartása az adatot tartalmazza.

(3) A hatósági bizonyítványt - a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül - írásban kell kiadni, illetőleg az ügyfél által benyújtott iratot záradékkal lehet ellátni. A hatósági bizonyítványban fel kell tüntetni, hogy azt kinek, milyen célból és milyen bizonyítékok alapján adták ki.

(4) A hatósági bizonyítvány tartalmát - az ellenkező bizonyításáig - mindenki köteles elfogadni.

51. § (1) Hatósági bizonyítványt akkor lehet kiállítani, ha ezt jogszabály előírja, vagy ennek szükségességét az ügyfél valószínűsíti.

- (2) A közigazgatási szerv a hatósági bizonyítvány kiadását megtagadja, ha
- a) kiadása jogszabályba ütközik,
  - b) az igazoltatni kívánt adat más okirattal bizonyítható,
  - c) az ügyfél a bizonyítvány felhasználásának célját nem tudja megindokolni, vagy valótlan adat igazolását kéri.

Hatósági igazolvány

52. § (1) A közigazgatási szerv törvényben vagy önkormányzati rendeletben meghatározott esetben az ügyfél adatainak rendszeres igazolására hatósági igazolványt ad ki. Az ügyfél jogainak rendszeres igazolására hatósági bizonyítvány kiadását kormányrendelet is elrendelheti.

(2) A hatósági igazolványba csak a jogszabályban meghatározott bejegyzés tehető.

(3) A hatósági igazolványt a bejegyzett adatok és jogok igazolására - az ellenkező bizonyításáig - mindenki köteles elfogadni, ezekre nézve az ügyfél más bizonyításra nem kötelezhető.

Hatósági nyilvántartás

53. § (1) A közigazgatási szerv a jogszabályban meghatározott adatokat nyilvántartja. Személyes adatok nyilvántartását csak törvény vagy a törvény felhatalmazása alapján az abban meghatározott körben helyi önkormányzati rendelet írhatja elő.

(2) A közigazgatási szerv a nyilvántartásban és az alapjául szolgáló iratokban szereplő személyes adatokat - az érintetten kívül - az adatkezelés céljának és az adatok körének pontos meghatározásával csak törvényben vagy a törvény felhatalmazása alapján alkotott helyi önkormányzati rendeletben meghatározott szervezetek és személyeknek hozhatja tudomására.

VI. fejezet

Hatósági ellenőrzés

54. § E törvény rendelkezéseit a hatósági ellenőrzésre az e fejezetben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.

55. § A közigazgatási szerv a hatáskörébe tartozó feladatok végrehajtása érdekében hatósági ellenőrzést végez.

56. § A hatósági ellenőrzésről az ügyfelet előzetesen értesíteni kell, kivéve ha az előzetes értesítés az ellenőrzés eredményességét veszélyeztetné. Ilyen esetben a jelenlevő ügyfelet az ellenőrzés megkezdésekor szóban kell értesíteni.

57. § (1) A közigazgatási szerv a hatósági ellenőrzés eredményes ellátásához szükséges helyiségbe (területre) beléphet, iratokat megtekintheti, tárgyat megvizsgálhatja, munkafolyamatot (tevékenységet) megfigyelheti, az ügyféltől és képviselőjétől felvilágosítást kérhet, és egyéb bizonyítást folytathat le.

(2) A hatósági ellenőrzés akadályozása esetén a 35. § megfelelően irányadó.

58. § A hatósági ellenőrzést úgy kell végezni, hogy az az ügyfél munkáját, rendeltetésszerű tevékenységét lehetőleg ne akadályozza.

59. § (1) A közigazgatási szerv jogszabálysértés megállapítása esetén köteles a szükséges intézkedéseket megtenni, így különösen:

- a) hatósági jogkörét e törvény szerint gyakorolni,
- b) az ügyfél vagy a felettes (érdekképviselői) szerv figyelmét felhívni a tapasztalt jogszabálysértésre,
- c) más közigazgatási szervet intézkedés végett megkeresni,
- d) fegyelmi, szabálysértési, polgári, büntető vagy egyéb eljárást kezdeményezni.

(2) A megkeresett szerv köteles a közigazgatási szerv megkeresését érdemben megvizsgálni és saját intézkedéséről vagy mellőzésének okáról a közigazgatási szervet harminc napon belül tájékoztatni.

VII. fejezet Jogorvoslatok

60. § Ha ez a fejezet másként nem rendelkezik, az itt szabályozott eljárásokban a II-IV. fejezet rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A határozat módosítása és visszavonása

61. § (1) Ha a közigazgatási szerv megállapítja, hogy a felettes szerv vagy a bíróság által még el nem bírált határozata jogszabályt sért, a határozatot módosítja vagy visszavonja.

(2) A közigazgatási szerv az ügyfél jogorvoslati kérelme esetén a határozatot akkor is módosíthatja vagy visszavonhatja, ha a jogorvoslati kérelemben foglaltakkal egyetért, feltéve, hogy az ügyben nincs ellenérdekű fél.

(3) A határozat módosítására, vagy visszavonására a közigazgatási szerv csak egy ízben, a határozat közlésétől számított egy éven belül jogosult. A szakhatóság a hozzájárulását (20. §) az ügyben eljáró közigazgatási szerv határozatának meghozataláig módosíthatja vagy vonhatja vissza.

(4) A határozat módosítását vagy visszavonását jogszabály kizárhatja, vagy külön feltételhez kötheti.

(5) A határozatot nem lehet módosítani vagy visszavonni, ha ez jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene.

Fellebbezés

62. § (1) Az ügyfél az ügy érdemében hozott első fokú határozat ellen fellebbezhet. A fellebbezés joga megilleti azt is, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.

(2) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a fellebbezést a határozat közlésétől számított tizenöt napon belül lehet előterjeszteni.

(3) Az érdemi döntést megelőző határozat és a szakhatóság állásfoglalása csak az érdemi határozat elleni fellebbezésben támadható meg, kivéve ha a külön fellebbezést jogszabály megengedi. Bírságot kiszabó határozat ellen fellebbezésnek van helye.

(4) A fellebbezésre jogosult a fellebbezési határidőn belül a fellebbezésről lemondhat.

63. § (1) A fellebbezésnek a határozat végrehajtására halasztó hatálya van, kivéve ha a közigazgatási szerv a határozat azonnali végrehajtását rendelte el.

(2) A határozat azonnali végrehajtását akkor lehet elrendelni, ha

a) életveszély miatt vagy a közbiztonság érdekében az szükséges, illetőleg az azonnali végrehajtás elmaradása jelentős vagy helyrehozhatatlan kárral járna,
b) a határozat valakinek a tartásáról vagy gondozásáról rendelkezik,
c) törvény, törvényerejű rendelet vagy kormányrendelet más fontos ok miatt lehetővé teszi.

(3) A határozat azonnali végrehajtását a határozatban ki kell mondani, és külön meg kell indokolni.

64. § Nincs helye fellebbezésnek, ha első fokon a Kormány vagy a Kormány tagja járt el, vagy ha az ügyben a jogszabály a fellebbezést azért zárja ki, mert a határozat megváltoztatását, vagy megsemmisítését a bíróságtól lehet kérni.

65. § (1) A fellebbezést annál a közigazgatási szervnél kell előterjeszteni, amely a megtámadott határozatot hozta. A fellebbezésben új tények és bizonyítékok is felhozhatók.

(2) A fellebbezést az ügy összes iratával a fellebbezési határidő leteltétől számított nyolc napon belül fel kell terjeszteni a felettes szervhez, kivéve ha a közigazgatási szerv a megtámadott határozatot visszavonja, illetőleg a fellebbezésnek megfelelően módosítja, kijavítja vagy kiegészíti.

66. § (1) A fellebbezésről a felettes közigazgatási szerv határoz.

(2) A felettes szerv a fellebbezéssel megtámadott határozatot és az azt megelőző eljárást megvizsgálja, tekintet nélkül arra, hogy ki és milyen okból fellebbezett. A vizsgálat eredményeként a határozatot helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti.

(3) A felettes szerv, ha az érdemi határozat hozatalához nincs elég adat, vagy a tényállás további tisztázása szükséges, a határozat megsemmisítése mellett az ügyben első fokon eljáró közigazgatási szervet új eljárásra utasíthatja, vagy a tényállás kiegészítése iránt maga intézkedik.

67. § A fellebbezési eljárás során hozott határozatot a fellebbezővel és mindazokkal, akikkel az első fokú határozatot közölték, az első fokon eljáró közigazgatási szerv útján írásban kell közölni.

Felülvizsgálati kérelem

68-70. § (hatályon kívül helyezett rendelkezés)

Felügyeleti intézkedés

71. § (1) Ha a közigazgatási szerv határozata jogszabályt sért, a felettes közigazgatási szerv a határozatot megváltoztathatja vagy megsemmisítheti, és az ügyben eljáró közigazgatási szervet új eljárásra utasíthatja. Ez a jogkör illeti meg a felettes

közigazgatási szervet akkor is, ha a szakhatóság - a felettes szerve útján - a határozatnak részére történő megküldésétől [45. § (4) bek.] számított tizenöt napon belül hozzájárulásának figyelmen kívül hagyását sérelmezi.

(2) A határozat nem változtatható és nem semmisíthető meg, ha

- a) a határozatot a bíróság felülvizsgálta,
- b) a határozat megváltoztatása vagy megsemmisítése jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene,
- c) a határozat jogerőre emelkedésétől számítva egy év eltelt,
- d) azt jogszabály kizárja vagy feltételhez köti.

71/A. § (1) Ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenessé nyilvánított jogszabálynak a konkrét esetben történő alkalmazhatósága visszamenőleges kizárásával ad helyt alkotmányjogi panasznak, és az ügyben az államigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatának nincs helye, a felettes államigazgatási szerv az államigazgatási szerv határozatát megváltoztatja, illetve megsemmisíti, és szükség esetén az ügyben eljáró államigazgatási szervet új eljárásra utasítja. A 71. § (2) bekezdésének b)-c) pontjai ebben az esetben nem alkalmazhatóak. Ha az ügyben eljáró szervnek nincs felettes szerve, a 4. § (5) bekezdése megfelelő alkalmazásának van helye.

(2) A felettes államigazgatási szerv - az Alkotmánybíróság határozatának részére történő kézbesítésétől számított harminc napon belül - hivatalból jár el.

Az államigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata

72. § (1) Az ügyfél, illetőleg a törvényes érdekeiben sérelmet szenvedett fél jogszabálysértésre hivatkozva - ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik -, az államigazgatási ügy érdemében hozott határozat felülvizsgálatát a határozat közlésétől számított harminc napon belül keresettel kérheti a bíróságtól.

(2) Bírósági felülvizsgálatra csak akkor kerülhet sor, ha az államigazgatási eljárásban az ügyfél a fellebbezési jogát kimerítette vagy a fellebbezés kizárt.

(3) A keresetlevél benyújtásának a határozat végrehajtására halasztó hatálya van, azonban a közigazgatási szerv határozatát a közérdekre, vagy az ügyfél nyomós érdekére tekintettel azonnal végrehajthatóvá nyilváníthatja. A fél a keresetlevélben a végrehajtás felfüggesztését kérheti.

(4) Nincs helye az államigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatának,

- a) ha azt törvény kizárja,
- b) ha a határozat jogerős bírósági határozat végrehajtását szolgálja,
- c) ha a határozat ideiglenes jellegű és jogszabályban meghatározott határidőn belül végleges határozatot kell hozni,
- d) az áruk, szolgáltatások és anyagi értéket képviselő jogok külkereskedelmi forgalma engedélyezésének körében hozott,
- e) a lőfegyver, lőszer, robbanóanyag, sugárzóanyag, illetve kábítószer gyártásáról és forgalmazásáról rendelkező,
- f) a hadkötelesnek a sorozáson, orvosi vizsgálaton, valamint fegyver nélküli katonai és polgári szolgálat teljesítése iránti kérelem elbírálása céljából vagy más okból való megjelenését elrendelő,

g) a polgári szolgálat esetén a foglalkoztató kijelöléséről, a polgári szolgálat megkezdésére való felhívásról, a katonai szolgálatban való visszatartásról, továbbá mozgósításkor polgári munkakörben való meghagyásról rendelkező,
h) a polgári védelmi szolgálat ellátására kötelező, illetve
i) az államhatár rendjének védelmével összefüggésben hozott államigazgatási határozat esetében.

73. § (1) A bíróság az államigazgatási határozatot jogszabálysértés megállapítása esetén hatályon kívül helyezi és - szükség esetén - a közigazgatási szervet új eljárásra kötelezi. Törvény úgy rendelkezhet, hogy a bíróság az államigazgatási határozatot megváltoztathatja.

(2) Ha a bíróság az ügy érdemében határozott, a közigazgatási szervnél ugyanabban az ügyben azonos tényállás mellett nincs helye új eljárásnak.

(3) A közigazgatási szervet a bírósági ítélet rendelkezései és indokolása köti, annak tartalmát a megismételt eljárás és a határozathozatal során köteles figyelembe venni.

Ügyészi intézkedések

74. § Az államigazgatási ügyben benyújtott ügyészi óvásra, felszólalásra, figyelmeztetésre és más ügyészi intézkedésre a Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló törvény az irányadó.

Semmisség

75. § (1) Az e fejezetben szabályozott eljárásokban a közigazgatási szerv határozatát a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogra tekintet nélkül meg kell semmisíteni, ha

a) az ügy nem a közigazgatási szerv hatáskörébe tartozik,

b) a közigazgatási szervnek az ügyben eljáró dolgozója a kötelességét a büntető törvénybe ütköző módon megszegte, és ez a közigazgatási szerv határozatát befolyásolta, feltéve, hogy a bűncselekmény elkövetését jogerős ítélet megállapította, vagy ilyen ítélet meghozatalát nem a bizonyítottság hiánya zárja ki.

(2) A közigazgatási szerv határozata az (1) bekezdés szerint nem semmisíthető meg, ha a határozat jogerőre emelkedése óta három év eltelt.

VIII. fejezet Végrehajtás

76. § E törvény rendelkezéseit a végrehajtási eljárásban az e fejezetben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.

Végrehajtható határozatok

77. § (1) A közigazgatási szerv első fokú határozata jogerős és végrehajtható, ha a határozat ellen határidőn belül nem fellebbeztek, a fellebbezésről lemondtak, vagy a fellebbezést e törvény kizárja.

(2) Végrehajtható az az első fokú határozat is, amelynek azonnali végrehajtását a közigazgatási szerv elrendelte.

(3) Az ügyben másodfokon hozott határozat a közléssel válik jogerőssé. A jogerős határozat végrehajtható, kivéve ha a bírósági felülvizsgálata kérhető.

(4) Ha a közigazgatási szerv teljesítési határidőt vagy határnapot állapított meg, a határozat csak ennek letelte után hajtható végre.

(5) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az a közigazgatási szerv, amely a határozatot hozta, indokolt esetben a teljesítési határidőt meghosszabbítja, illetőleg későbbi határnapot állapíthat meg.

A végrehajtás elrendelése

78. § (1) A határozat végrehajtását - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az első fokon eljáró közigazgatási szerv rendeli el.

(2) A közigazgatási szerv a hivatalból lefolytatott eljárás esetén a végrehajtást - ha feltételei megvannak - köteles hivatalból haladéktalanul elrendelni; egyébként a végrehajtást a jogosult kérelmére tizenöt napon belül rendeli el.

Pénzösszeg behajtása

79. § (1) Ha a határozat pénz megfizetését rendeli el és a kötelezett magánszemély ezt nem teljesíti, az első fokon eljáró közigazgatási szerv felhívja a kötelezett munkáltatóját (a járandóságot folyósító szervet), hogy a határozatban megjelölt összeget a kötelezett munkabéréből, juttatásából, követeléséből - szövetkezeti tag esetében a munkaviszony jellegű jogviszony alapján járó munkadíjából - (a továbbiakban: munkabéréből) vonja le és utalja át, illetőleg fizesse ki a jogosultnak.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti közvetlen letiltásra nincs lehetőség, vagy az nem vezetett, illetőleg aránytalanul hosszú idő múlva vezetne eredményre, a munkabér mellett a kötelezett egyéb vagyontárgyait is végrehajtás alá kell vonni. Ilyenkor a végrehajtást az adóhatóság foganatosítja az adóigazgatási eljárás általános szabályai szerint.

80. § (1) Ha jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezet nem fizeti meg a tartozását, az első fokon eljáró közigazgatási szerv a követelést - a kötelezett hitelintézetnél vezetett bankszámlájáról - azonnali beszedési megbízással érvényesíti.

(2) Ha mind a jogosult, mind a kötelezett gazdálkodó szervezet, a jogosult a követelését a teljesítési határidő eredménytelen letelte után - pénzügyintézet útján, az ott kezelt bankszámláról - azonnali beszedési megbízással érvényesítheti.

(3) Az (1) bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni a bankszámlaszereződés-kötési kötelezettség alá tartozó magánszemélyekre, ideértve a magánszemélyek jogi személyiséggel nem rendelkező társaságait is.

(4) Ha az (1) és (2) bekezdésben foglalt rendelkezések nem vezetnek eredményre, a kötelezett egyéb vagyontárgyait is végrehajtás alá kell vonni a 79. § (2) bekezdésének a megfelelő alkalmazásával.

Meghatározott cselekmény végrehajtása

81. § Ha a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére (ingatlan birtokba adására, lakás kiürítésére stb.) vagy meghatározott magatartásra (a továbbiakban: meghatározott cselekményre) irányul, a végrehajtást az a legalsóbb fokú közigazgatási szerv fogatosítja, amelynek illetékességi területén a kötelezett lakása vagy székhelye, illetőleg az ingatlan van. Ha nem a végrehajtást elrendelő közigazgatási szerv jogosult a fogatosításra, e célból az illetékes szervet kell megkeresni.

82. § (1) A végrehajtás módjáról a végrehajtást fogatosító közigazgatási szerv határoz. Így

a) a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégeztetheti, vagy feljogosíthatja a jogosultat, hogy a meghatározott cselekményt a kötelezett költségére és veszélyére elvégezze, illetőleg mással elvégeztesse; mindezekben az esetekben a kötelezettet az előreláthatólag felmerülő költség előlegezésére kötelezheti;

b) a jogosult kívánására a kötelezettet a szolgáltatás pénzegyenértékének megfizetésére kötelezheti;

c) a kötelezettel szemben bírságot szabhat ki, amelynek összege százezer forintig terjedhet;

d) a rendőrség közreműködésével kényszerítheti ki a meghatározott cselekményt; a rendőrség a reá vonatkozó jogszabályokban megállapított kényszerítő intézkedéseket (eszközöket) alkalmazhatja.

(2) Ha a kötelezett jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezet, az (1) bekezdés c) pontjában említett bírságot az intézkedésre kötelezett személlyel, ennek hiányában a szervezet vezetőjével szemben kell kiszabni.

(3) Ha a kötelezett a bírságot kiszabó határozatban közölt határidő alatt nem teljesítette kötelezettségét, a bírság ismételtelen kiszabható.

83. § (1) A közigazgatási szerv a 82. §-ban felsoroltak közül azt az intézkedést köteles megtenni, amely - az ügy körülményeit figyelembe véve - a leghatékonyabban biztosítja a kötelezettség teljesítését.

(2) A közigazgatási szerv a 82. § szerinti intézkedéseket határozattal rendeli el. A költség viselésére, továbbá a pénzegyenérték és a bírság megfizetésére kötelező határozat ellen fellebbezni lehet.

Meghatározott ingóság kiadása

84. § (1) Ha a kötelezett meghatározott ingóság kiadására köteles, az ingóság helye szerinti legalsóbb fokú közigazgatási szerv az ingóságot a helyszínen jelenlevő jogosultnak átadja, illetőleg az ingóságnak a jogosulthoz való szállítása iránt intézkedik.

(2) Ha a kötelezett a meghatározott ingóság kiadását megtagadja, a közigazgatási szerv a rendőrség közreműködését kéri, és a végrehajtást azonnal fogatosítja.

(3) Ha a meghatározott ingóság nincs meg, a jogosult kérheti az ingóság pénzegyenértékének megállapítását. A pénzegyenértéket a végrehajtást fogatosító szerv határozattal állapítja meg, amely ellen fellebbezni lehet. A további végrehajtás e pénzüsszeg behajtása iránt folyik.

A végrehajtás felfüggesztése

85. § (1) A végrehajtást elrendelő, illetőleg foganatosító szerv vagy felettes szerve - hivatalból vagy kérelemre - elrendelheti a végrehajtás felfüggesztését, ha a határozat megváltoztatása vagy megsemmisítése várható, vagy ha a felfüggesztést különös méltánylást érdemlő körülmény indokolja.

(2) A végrehajtást általában legfeljebb harminc napra lehet felfüggeszteni.

A végrehajtás elévülése

86. § (1) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a határozat jogerőre emelkedésétől számított három év eltelte után nincs helye végrehajtásnak.

(2) A végrehajtás elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja.

Biztosítási intézkedések

87. § (1) Jogerős határozat alapján a teljesítési határidő letelte előtt, továbbá az olyan határozat alapján, amelyet megfellebbeztek, vagy amelyre nézve a fellebbezési határidő még nem járt le, a közigazgatási szerv elrendelheti a pénzkövetelés biztosítását, illetőleg a meghatározott dolog zárlatát.

(2) Biztosítási intézkedést csak akkor lehet elrendelni, ha valószínű, hogy a kötelezettség későbbi teljesítése veszélyben van.

(3) A biztosítási intézkedés végrehajtására - a (4)-(6) bekezdésben foglalt eltérésekkel - megfelelően alkalmazni kell azokat a szabályokat, amelyek a kötelezettség teljesítésére irányuló végrehajtás esetén irányadók.

(4) Biztosítási intézkedés esetén munkabér csak akkor tiltható le, ha a kötelezettnek más, végrehajtás alá vonható vagyontárgya nincs.

(5) Ha a biztosítási intézkedés során az adós bankszámláján lévő összeget vonják végrehajtás alá, a közigazgatási szerv arra hívja fel a kötelezett bankszámláját vezető pénzügyi intézményt, hogy a biztosítandó összeget és az eljárás költségeinek fedezésére szolgáló összeget sem az adós, sem más javára ne fizesse ki, ha pedig a számla egyenlege nem éri el a biztosítandó összeget, a jövőbeni befizetések tekintetében is hasonlóan járjon el.

(6) Biztosítási intézkedés végrehajtása esetén a pénzösszeget mindaddig elkülönítve kell kezelni, amíg a követelésre nézve a kielégítési végrehajtást nem rendelték el, a lefoglalt vagyontárgyakat - a romlandó dolgok kivételével - nem lehet értékesíteni.

Végrehajtási kifogás

88. § (1) A végrehajtás során hozott határozat ellen - a (3) bekezdésben, a 83. § (2) bekezdésében és a 84. § (3) bekezdésében említett kivétellel - nincs helye fellebbezésnek.

(2) Az, akinek a jogát vagy jogos érdekét a végrehajtás sérti, a sérelemről szerzett értesüléstől számított három nap alatt - ha nincs helye fellebbezésnek - kifogást terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító szervnél.

(3) A végrehajtási kifogásról - ha jogszabály másként nem rendelkezik - a végrehajtást fogantató szerv azonnal, de legkésőbb nyolc napon belül határozattal dönt. A határozat ellen fellebbezni lehet.

IX. fejezet Záró rendelkezések Eljárási költség

89. § (1) Az államigazgatási eljárás költségét - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az állam viseli; az illetékfizetési kötelezettségre az illetékekre vonatkozó szabályok irányadók.

(2) Az eljárási költséget összességében meg kell határozni. A közigazgatási szerv az ügyfelet az eljárási költség előlegezésére is kötelezheti.

(3) Ha az eljárásban több olyan azonos érdekű ügyfél vesz részt, akik a költség viselésére kötelesek, közöttük a költséget arányosan meg kell osztani.

(4) Ha a közigazgatási szerv helyett - annak mulasztása miatt - a hatáskörébe tartozó ügyben felettes szerve vagy a felettes szerv által kijelölt más közigazgatási szerv jár el, az eljárás költségeit - ha jogszabály másként nem rendelkezik - a mulasztó közigazgatási szerv viseli. Az eljárás költségeit a ténylegesen felmerült költségek alapján kell megállapítani.

(5) Ötvenezer forintot meghaladó eljárási költség esetén az eljárási költség megállapításáról az eljáró felettes szerv vagy a felettes szerv által kijelölt más közigazgatási szerv külön határozatot hoz.

Költségmentesség

90. § (1) A közigazgatási szerv annak a magánszemélynek, aki kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt az eljárási költséget vagy egy részét nem képes viselni, jogai érvényesítésének megkönnyítésére teljes vagy részleges költségmentességet engedélyezhet. A költségmentességhez alapul szolgáló feltételek megváltozása esetén a költségmentesség módosítható vagy visszavonható.

(2) A költségmentesség az illeték és az eljárási költség viselése alóli mentességet jelenti.

(3) A költségmentesség hatálya a kérelem előterjesztésétől kezdve az eljárás egész tartamára és a végrehajtási eljárásra terjed ki.

91. § A költségmentesség iránti kérelem elutasításáról, továbbá a költségmentesség módosításáról és visszavonásáról szóló határozat ellen fellebbezésnek van helye.

Külön intézkedés

92. § (1) Ha az eljárás során jogszabálysértés történt, intézkedni kell a megállapított hibák és az azokat előidéző okok megszüntetéséről.

(2) Ha az adatigazolással, nyilvántartás-vezetéssel, illetőleg hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos közigazgatási ügyekben a mulasztó közigazgatási szerv a felettes szervének utasítására tizenöt napon belül sem tesz eleget kötelezettségének, a felettes szerv a mulasztóra harmincezer forintig terjedő bírságot szabhat ki.

(3) A felettes szerv a mulasztóval szemben fegyelmi eljárást kezdeményez.

Felettes szervek

93. § Ha a törvény, törvényerejű rendelet, kormány vagy miniszteri rendelet másként nem rendelkezik, e törvény alkalmazása során felettes szervként a 94-96. §-ban meghatározott közigazgatási szervek járnak el.

94. § (1) A polgármester, a főpolgármester, a jegyző, a főjegyző, a képviselőtestület hivatalának köztisztviselője és a megyei jogú város kerületi hivatala vezetőjének hatáskörébe utalt államigazgatási ügyben felettes szerv - ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik - a megyei (fővárosi) közigazgatási hivatal vezetője.

(2) A megyei (fővárosi) közigazgatási hivatal vezetője hatáskörébe utalt államigazgatási ügyben felettes szerv a minisztérium.

95. § (hatályon kívül helyezett rendelkezés)

96. § A 94-95. §-ban nem említett közigazgatási szervek felettes szerve a közvetlen irányító szerv, minisztérium esetében pedig a miniszter.

Értelmező rendelkezések

97. § E törvény alkalmazásában

a) minisztériumon, illetőleg a Kormány tagján a Kormány közvetlen felügyelete alatt működő országos hatáskörű szervet, illetőleg vezetőjét is érteni kell;

b) hozzátartozó az egyeneságbeli rokon és ennek házastársa, az örökbefogadó és a nevelő szülő, az örökbefogadott és a nevelt gyermek, a testvér, a házastárs, az élettárs, a házastárs egyeneságbeli rokona, testvére, valamint a testvér házastársa.

Hatálybalépés

98. § E törvény hatálybalépéséről és a szükséges átmeneti szabályok megállapításáról külön törvényerejű rendelet, végrehajtásáról a Kormány gondoskodik.